

**Установа адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны»**

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце
УА «ГДУ ім. Ф. Скарыны»

_____ І. В. Семчанка

_____

Рэгістрацыйны № УД- _____ /уч.

БЕЛАРУСЬ У ПОЛЬСКА-САВЕЦКІХ АДНОСІНАХ 1918–1939 гг.

**Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
для спецыяльнасці 1-21 80 15 Усеагульная гісторыя**

2018

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарата “Вышэйшая адукацыя. Другая ступень (Магістратура). Спецыяльнасць 1-21 80 15 Усеагульная гісторыя вучэбнага плана УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны” рэгістрацыйны № D 21-01-17/2М, дата зацвярджэння 08. 06. 2017.

СКЛАДАЛЬНІК:

М.М.Мязга – прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі УА “ГДУ імя Ф. Скарыны”, доктар гістарычных навук, дацэнт

Рэцэнзенты:

У. С. Кошалеў – загадчык кафедры гісторыі новага і навейшага часу БДУ, доктар гістарычных навук, прафесар.

А. Д. Лебедзеў – дацэнт кафедры гісторыі Беларусі УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай усеагульнай гісторыі УА “ГДУ імя Ф. Скарыны”
(пракол № __ ад _____ 2018г.);

Навукова-метадычным саветам універсітэта
(пракол № __ ад _____ 2018 г.);

Адказы за рэдакцыю: **М.М. Мязга**

Адказы за выпуск: **М.М. Мязга**

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПСКА

Праграма адлюстроўвае асноўны змест палітыкі Савецкай Расіі / СССР і Польшчы ў адносінах да Беларусі на працягу 1918–1939 гг. Ва ўмовах рэвалюцыйных падзей у Расіі і заканчэння Першай сусветнай вайны беларускае пытанне набывае шырокае міжнароднае гучанне. Беларускі народ, разам з іншымі народамі Усходняй Еўропы, атрымаў шанс на самавызначэнне. Працэс фарміравання беларускай дзяржаўнасці ў многім залежаў ад знешніх умоў. Асабліва значны ўплыў на дзяржаватворчыя працэсы на беларускіх землях аказала палітыка двух суседзяў Беларусі – Савецкай Расіі / СССР і Польшчы. Абедзве названыя дзяржавы разглядалі Беларусь як тэрыторыю, на якую яны маюць “гістарычныя правы”. З моманту аднаўлення Польшчай незалежнасці паміж ёю і Савецкай Расіяй разгарнулася барацьба за кантроль над Беларуссю. Спачатку яна набыла ўзброены характар і вылілася ў польска-савецкую вайну 1919–1920 гг. Яе завяршыў Рыжскі мірны дагавор, у аснове якога была ідэя падзелу беларускіх зямель паміж Польшчай і Савецкай Расіяй. Пасля Рыжскага дагавора Савецкая Расія / СССР і Польшча працягвалі ідэйна-палітычную барацьбу на беларускім геапалітычным полі. Яна ў многім вызначала палітыку Масквы ў дачыненні да БССР, у значанай ступені прадвызначыла правядзенне беларусізацыі і ажыццяўленне ўзбуйнення БССР. У дачыненні да Заходняй Беларусі польская палітыка праследавала ў якасці галоўнай мэты трывалую інтэграцыю гэтай тэрыторыі ў склад польскай дзяржавы. Са свайго боку Савецкая Расія / СССР імкнулася да максімальнага аслаблення пазіцый Польшчы ў Заходняй Беларусі каб у перспектыве далучыць гэтыя тэрыторыі да савецкіх рэспублік. У барацьбе за Беларусь як Савецкая дзяржава, так і Польшча імкнуліся выкарыстаць у сваіх інтарэсах беларускі набыццёвы рух. Вынікам савецка-польскага супрацьстаяння на беларускіх землях стала ўключэнне Заходняй Беларусі ў склад БССР, што дало магчымасць аб’яднаць асноўную масу беларускай тэрыторыі і беларускага этнасу ў межах адной дзяржавы.

У праграме прасочваюцца важнейшыя падзеі і працэсы, звязаныя з палітыкай Савецкай Расіі / СССР і Польшчы ў адносінах да Беларусі ў 1918–1939 гг. Паказана, што Беларусь для названых суседніх краін выступала ў якасці аб’екта змагання паміж імі за дамінаванне ва Усходняй Еўропе і імкненне з боку Масквы і Варшавы падначаліць свайму ўплыву беларускія землі аказвала істотны ўплыў на польска-савецкія адносіны ў міжваенны час.

Мэта курса: сфарміраваць у студэнтаў сістэму ведаў аб змесце палітыкі Савецкай дзяржавы і Польшчы ў дачыненні да Беларусі ў міжваенны перыяд 1918–1939 гг.

Задачы дысцыпліны кампанента ўстановы вышэйшай даукацыі:

забяспечыць набыццё студэнтамі ведаў аб этапах і заканамернасцях фарміравання палітыкі Савецкай дзяржавы і Польшчы ў дачыненні да Беларусі на працягу 1918–1939 гг;

сфарміраваць у студэнтаў уяўленне аб уплыве беларускага пытання на характар адносін паміж Савецкай Расіяй / СССР і Польшчай у вывучаемы перыяд;

забяспечыць усведамленне студэнтамі залежнасці дзяржаватворчых працэсаў на тэрыторыі Беларусі ў міжваенны час ад палітыкі Савецкай дзяржавы і Польшчы на беларускім напрамку.

Студэнт павінен

ведаць:

-важнейшыя крыніцы і навуковыя даследаванні па гісторыі савецка-польскіх адносін у 1918–1939 гадах;

-этапы і асноўныя напрамкі палітыкі Савецкай Расіі / СССР і Польшчы ў дачыненні да Беларусі на працягу 1918–1939 гг.;

-важнейшыя падзеі ў гісторыі адносін паміж Савецкай Расіяй / СССР і Польшчай у 1918–1939 гадах у сувязі з беларускім пытаннем;

-спецыфіку стаўлення Савецкай Расіі / СССР і Польшчы да беларускага руху ў кантэксце барацьбы дзвюх дзяржаў за дамінаванне на беларускіх землях;

-буйнейших палітычных дзеячаў, дыпламатаў, якія аказалі значны ўплыў на савецкую і польскую палітыку ў дачыненні да Беларусі, беларускіх дзеячаў, якія з’яўляліся ўдзельнікамі вывучаемых падзей.

умець:

- выкарыстоўваць атрыманыя веды ў навукова-педагагічнай дзейнасці;
- выяўляць асноўныя заканамернасці фарміравання і ажыццяўлення палітыкі ў дачыненні да Беларусі Савецкай Расіяй / СССР і Польшчай у міжваенны час;
- праводзіць перыядызацыю палітыкі Савецкай Расіяй / СССР і Польшчы ў дачыненні да Беларусі ў 1918–1939 гадах;
- рабіць параўнальны аналіз беларускай палітыкі дзвюх названых дзяржаў;
- выяўляць узаемасувязі паміж палітыкай, якая праводзілася Савецкай Расіяй / СССР і Польшчай у адносінах да БССР і Заходняй Беларусі, беларускага нацыянальнага руху з барацьбой, якая вялася гэтымі дзяржавамі за панаванне ва Усходняй Еўропе;
- вызначаць ролю гістарычных асоб у вывучаемых падзеях.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый магістрантаў:

- АК-3 – быць здольным самастойна фармуляваць новыя ідэі;
- АК-5 – мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем ІТ-тэхналогій, упраўленнем інфармацыяй і працай з рознымі відамі тэхнічных сродкаў;
- АК-6 – мець лінгвістычныя і палеграфічныя навыкі;
- АК-7 – быць здольным да пастаяннай самаадукацыі, павышэння сваёй прафесійнай кваліфікацыі.

Патрабаванні да сацыяльна-асабовых кампетэнцый магістрантаў:

- СЛК-1 – быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння, работы ў камандзе.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый магістрантаў:

- ПК-8 – распрацоўваць і выкарыстоўваць сучаснае вучэбна-метадычнае забеспячэнне;
- ПК-9 – асвойваць і ўкараняць у вучэбны працэс інавацыйныя адукацыйныя тэхналогіі;
- ПК-10 – кіраваць навукова-даследчай работай навучаючыхся;
- ПК-11 – планаваць і арганізоўваць выхаваўчую работу з навучаючыміся;
- ПК-12 – ажыццяўляць маніторынг адукацыйнага працэса, дыягностыку вучэбных і выхаваўчых вынікаў;
- ПК-14 – прымаць удзел у ажыццяўленні гістарычнай і гісторыка-культурнай экспертызы адпаведных праектаў, даваць кваліфікаваныя заключэнні і кансультацыі ў канкрэтных сферах гістарычнай і гісторыка-культурнай дзейнасці;
- ПК-15 – прымаць аптымальныя ўпраўленчыя рашэнні.

Вывучэнне дадзенага курса звязана з вучэбнымі дысцыплінамі першай ступені вышэйшай адукацыі “Гісторыя Беларусі”, “Гісторыя навейшага часу”, “Гісторыя Расіі і Украіны” і “Гісторыя паўднёвых і заходніх славян”. Знаёмства з матэрыялам курса дазваляе студэнтам значна паглыбіць свае веды па гісторыі міжнародных адносін і міжнароднапалітычным аспекце гісторыі Беларусі ў навейшы час. На вывучэнне дысцыпліны вучэбным планам адводзіцца 150 гадзін (4 заліковыя адзінкі), з іх 40 аўдыторных гадзін, з якіх 18 прыпадае на лекцыі, 14 на семінарскія заняткі і 8 на КСРС. Форма кантролю ведаў – экзамен у 2 семестры.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Раздел 1 Беларускае пытанне ва ўмовах польска-савецкай вайны 1918–1920 гг.

Тэма 1.1 Уводзіны.

Прадмет і задачы курса. Сувязь курса з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Яго храналагічныя межы.

Гістарыяграфія па праблеме курса. Савецкая і польская міжваенная гістарыяграфія. Савецкая гістарыяграфія пасля Другой сусветнай вайны і гістарыяграфія ПНР. Расійская і ўкраінская постсавецкая гістарыяграфія. Сучасная польская гістарыяграфія. Сучасная беларуская гістарыяграфія. Крыніцы па тэме спецкурса. Дыпламатычныя дакументы. Матэрыялы асабістага паходжання. Асноўныя публікацыі крыніц.

Тэма 1.2 Узнікненне Савецкай дзяржавы і аднаўленне незалежнасці Польшчы, фарміраванне асноў іх палітыкі ў дачыненні да Беларусі.

Пытанне самавызначэння народаў у праграмных дакументах бальшавіцкай партыі. Дэкларацыя правоў народаў Расіі. I Усебеларускі з'езд і пазіцыя ўрада Леніна і Аблвыкамзаха. Брэсцкі мір і беларускае пытанне. Савецка-германскі дадатковы дагавор 27 жніўня, дэкрэт СНК 29 жніўня 1918 г. і Беларусь. Ануляванне СНК Брэсцкага міру і заняцце Чырвонай Арміяй тэрыторыі Беларусі.

Пытанне абвяшчэння ССРБ. Рашэнні I з'езда КП(б)Б. Границы ССРБ. Рашэнні ЦК РКП(б) аб змене граніц ССРБ і ўтварэнні ЛітБел. I Усебеларускі з'езд саветаў. Канцэпцыя сусветнай рэвалюцыі ў савецкай знешняй палітыцы і ССРБ.

Аднаўленне незалежнасці Польшчы. Пазіцыя краін Антанты і ЗША адносна граніц адроджанай Польшчы. Польскае і рускае пытанні ў “14 пунктах” В. Вільсана. Распроцоўка польскай палітычнай элітай пытання аб граніцах краіны. Канцэпцыя інкарпарацыі. “Лінія Дмоўскага”. Канцэпцыя федэрацыі.

Тэма 1.3 Узнікненне польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў. Беларусь у палітыцы Савецкай Расіі і Польшчы ў 1919 г.

Прычыны польска-савецкай вайны. Пачатак прасоўвання польскай арміі на тэрыторыю Беларусі. Спробы савецкага ўрада вылучыць ЛітБел у якасці партнёра перамоў з Польшчай. Першыя сутычкі Войска Польскага і Чырвонай Арміі. Баявыя дзеянні на тэрыторыі Беларусі ў 1919 г.

Польская палітыка на акупіраванай тэрыторыі Беларусі. Віленская адозва Ю. Пілсудскага. Узаемаадносінны польскіх кіруючых колаў з беларускім нацыянальным рухам. Перамовы А. Луцкевіча ў Варшаве і Ю. Пілсудскага з беларускімі дзеячамі ў Мінску. Аднаўленне дзейнасці Рады БНР у Мінску і яе раскол. Савецка-польскія патаемныя перамовы летам-восенню 1919 г. і Беларусь.

Польска-беларуская праблематыка на Парыжскай мірнай канферэнцыі. Пазіцыя польскай дэлегацыі адносна ўсходняй граніцы Польшчы. Рашэнні камісіі Камбона. Малы Версальскі дагавор. Дэлегацыя БНР у Парыжы.

Тэма 1.4 Польска-савецкая вайна ў 1920 годзе і Беларусь. Беларускае праблематыка ў Рыжскім дагаворы.

Савецкія мірныя ініцыятывы зімой – вясной 1920 г. Польскае наступленне на Палессі вясной 1920 г. Польска-беларускія перамовы ў сакавіку 1920 г. Пазіцыя польскіх правячых колаў па пытанню беларускай дзяржаўнасці. Кантакты савецкага расійскага кіраўніцтва з прадстаўнікамі беларускага нацыянальнага руху.

Наступленне Чырвонай Арміі летам 1920 г. Планы сусветнай рэвалюцыі і Беларусь. Другое абвяшчэнне БССР. Савецка-літоўскі дагавор і Беларусь. Спробы польскага кіраўніцтва да збліжэння з беларускім рухам.

Пачатак польска-савецкіх мірных перамоў у Мінску. Пазіцыі бакоў. Пытанне прадстаўніцтва БССР на перамовах. Пераход савецкага кіраўніцтва на пазіцыі “згодніцкага” міру. Пазіцыя польскай дэлегацыі. Прэлімінары мірны дагавор. А. Чарвякоў у Рызе. Спробы БНР дабіцца ўдзелу ў перамовах.

Паход Булак-Балаховіча, Слуцкае паўстанне, “мяцеж” Жалігоўскага.

Перамовы аб канчатковым мірным дагаворы. Новыя тэрытарыяльныя саступкі з савецкага боку за кошт Беларусі. Пытанні аб ўдзеле дэлегацыі БССР у перамовах і вяртанні ёй усходніх тэрыторый. Рыжскі мір і Беларусь. Пратэсты БНР супраць Рыжскага дагавора.

Раздел 2 Беларускае пытанне ў польска-савецкіх адносінах 1921–1939 гадоў.

Тэма 2.1 Польска-савецкія адносіны і Беларусь у 1921–1922 гг.

Пытанне ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж савецкімі рэспублікамі і Польшчай. Праца змешанай пагранічнай камісіі і правядзенне граніцы на мясцовасці. Дзейнасць антыпольскіх і антысавецкіх арганізацый па абодва бакі рыжскай граніцы. Ваенныя прыгатаванні на савецка-польскай граніцы ў 1921 г. Спробы БССР уплываць на палітыку РСФСР ў дачыненні да Польшчы. Пытанне ўзбуйнення БССР. Праблема самастойнасці БССР у міжнароднапалітычнай сферы.

Польская палітыка на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Беларускі нацыянальны рух і барацьба з ім польскіх улад. Спробы савецкіх уладаў выступаць ў ролі абаронцаў беларускага насельніцтва Заходняй Беларусі. Курс Масквы на рэвізію польска-савецкай граніцы.

Рэакцыя структур БНР на Рыжскі дагавор. Звароты да Лігі нацый і міжнародных канферэнцый. нарада ў Празе. Пытанне аб польскай граніцы ў сувязі з Генуэзскай канферэнцыяй.

Становішча на польска-савецкім паграніччы ў 1922 г. Завяршэнне працы пагранічнай камісіі. Палітыка савецкага кіраўніцтва па разгортванню партызанскага руху на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Палітыка польскіх улад на “ўсходніх крэсах”. “Ягелонская ідэя” і “праметэізм” у польскай палітыцы.

Тэма 2.2 Беларуская праблематыка ў польска-савецкіх адносінах ад утварэння СССР да майскага перавароту 1926 г.

Змены ў міжнародна-прававым статусе БССР у сувязі з утварэннем СССР. Рэарганізацыя НКЗС БССР. Дыпламатычныя прадстаўнікі БССР пры савецкім прадстаўніцтве ў Варшаве. Праблема прызнання СССР польскім урадам. Ваенныя прыгатаванні на тэрыторыі БССР у сувязі з рурскім крызісам. Прызнанне заходнімі дзяржавамі рыжскай граніцы і рэакцыя СССР. Актывізацыя савецкай палітыкі на польскім напрамку. Дзейнасць камісіі па рабоце сярод беларусаў. Прыняцце рашэння аб выртанні ў склад БССР усходніх беларускіх зямель і яго рэалізацыя.

Партызанскі рух на тэрыторыі Заходняй Беларусі. “Актыўная разведка” і яе згортванне. Дзейнасць КПЗБ і нацыянальных беларускіх арганізацый. Палітыка польскіх улад у Заходняй Беларусі. Выступленні кіраўніцтва СССР у абарону правоў нацыянальных меншасцей на тэрыторыі Польшчы. Пытанне рэвізіі рыжскай граніцы і правоў нацыянальных меншасцей у сувязі з савецка-польскімі і савецка-германскімі перамовамі ў канцы 1924 – пачатку 1925 г. Адкрыццё польскага консульства ў Мінску і яго дзейнасць. Перамовы Г. Чачэрына ў Варшаве восенню 1925 г. і інтарэсы Беларусі.

Тэма 2.3 Беларусь у палітыцы СССР і Польшчы (май 1926 – ліпень 1932 гг.)

Заходняя Беларусь у знешнепалітычных планах СССР. Палітычны курс КПЗБ. Стаўленне Масквы да беларускага нацыянальнага руху. Разгром БСРГ польскімі ўладамі і пазіцыя СССР. Змены ў палітыцы польскіх уладаў у дачыненні да Заходняй Беларусі пасля

майскага перавароту. Палітыка дзяржаўнай асіміліцыі. Культурная і сацыяльна-эканамічная палітыка на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Заходнебеларускі нацыянальны рух і палітыка Польшчы.

Спробы кіраўніцтва БССР наладзіць кантакты з Польшчай. Дзейнасць прадстаўніка БССР пры прадстаўніцтве СССР у Варшаве. Палітыка беларусізацыі. Роля знешняга фактара ў правядзенні беларусізацыі. Яе згортванне. Вяртанне ў склад БССР Гомельскага і Рэчыцкага павеятаў. Рэпрэсіі супраць дзеячаў беларускага руху ў СССР. Уплыў савецка-літоўскага дагавора 1926 г. на польска-савецкія адносіны і геапалітычнае становішча Беларусі.

Працяг польска-савецкіх перамоў аб дагаворы аб ненападзе. Пытанне аб гарантыі граніц і правоў нацыянальных меншасцей. Савецка-польскі дагавор аб ненападзе 1932 г. і яго ўплыў на міжнароднае становішча Беларусі. Рэакцыя ў палітычных колах Польшчы на пакт.

Тэма 2.4 Беларусь у савецка-польскіх адносінах 1932–1938 гг.

Змены ў польска-савецкіх адносінах пасля заключэння дагавора аб ненападзе. Палітыка Польшчы ў дачыненні да Заходняй Беларусі. Яе абгрунтаванне ў польскай публіцыстыцы. Беларускі нацыянальны рух і польская палітыка. Згортванне “праметэўскай работы”. Стаўленне савецкага кіраўніцтва да беларускага нацыянальнага руху. Справа “Беларускага нацыянальнага цэнтра”. Разгром КПЗБ.

Курс савецкага кіраўніцтва на стварэнне сістэмы калектыўнай бяспекі і Польшча. Збліжэнне Польшчы з Германіяй. Рост напружанасці ў польска-савецкіх адносінах. Імкненне Польшчы атрымаць статус рэгіянальнага лідара і роля “ўсходніх крэсаў”. Уступленне СССР у Лігу Нацый і апасенні Польшчы. Ануляванне Польшчай Малога Версальскага дагавора. Віленскае пытанне. Польскі ультыматум 17 сакавіка 1938 г. Судзецкі крызіс і праблема праходу Чырвонай Арміі праз тэрыторыю Польшчы.

Тэма 2.5 Ваенна-палітычныя падзеі ва Усходняй Еўропе ў 1939 г. і лёс Беларусі.

Тэндэнцыя да паляпшэння польска-савецкіх адносін у канцы 1938 г. Сумеснае камюніке дзвюх краін 27 лістапада 1938 г. Перспектывы збліжэння з СССР – погляд польскіх палітычных эліт. Праблема стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі і Польшча. Пытанне ўступлення Чырвонай Арміі на тэрыторыю Польшчы. Пакт Рыбентропа – Молатава. Падзел Усходняй Еўропы на сферы ўплыву СССР і Германіяй.

Напад Германіі на Польшчу. Прыняцце савецкім кіраўніцтвам рашэння аб паходзе Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь і Заходнюю Украіну. Пазіцыя польскага ўрада ў сувязі з уступленнем Чырвонай Арміі ў паўночна-ўсходнія ваяводстваў. Баявыя дзеянні ў Заходняй Беларусі. Стаўленне насельніцтва Заходняй Беларусі да савецкіх войскаў.

Савецка-германскі дагавор аб дружбе і граніцы. Новая лінія размежавання інтарэсаў СССР і Германіі ва Усходняй Еўропе. Юрыдычнае афармленне ўключэння Заходняй Беларусі ў склад БССР. Перадача Віленшчыны Літве. Перасяленне насельніцтва. Пачатак польскага супраціву ў заходніх абласцях БССР.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА

Нумар раздзела, тэмы, заняткаў	Назва раздзела, тэмы заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін				Іншае	Колькасць гадзін КСР	Формы кантролю ведаў
		лекцыі	семінарыя заняткі	практычныя заняткі	Лабараторныя заняткі			
1	2	4	5	6	7	8	9	10
1	Беларускае пытанне ва ўмовах польска-савецкай вайны 1919–1920 гг.	8	6				4	
1.1	<i>Уводзіны.</i>	2						
1.1.1	1. Прадмет і задачы спецкурса. 2. Гістарыяграфія і крыніцы па праблеме курса.					[2] [6] [7] [8] [9][12] [14][16]		
1.2	<i>Узнікненне Савецкай дзяржавы і аднаўленне незалежнасці Польшчы, фарміраванне асноў іх палітыкі ў дачыненні да Беларусі.</i>	2	2					
1.2.1	1. Палітыка бальшавікоў па нацыянальнаму пытанню. Першы ўсебеларускі з'езд. 2. Брэсцкі мір і беларускае пытанне. 3. Абвешчэнне ССРБ і стварэнне ЛітБел у палітыцы Савецкай Расіі. 4. Распроцоўка польскай палітычнай элітай пытання аб граніцах краіны.					[1][2] [5] [6] [7] [8] [9][12] [14][16] [32]		
1.3	<i>Узнікненне польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў. Беларусь у палітыцы Савецкай Расіі і Польшчы ў 1919 г.</i>	2	2				2	Кантроль ная работа
1.3.1	1. Прычыны і пачатак польска-савецкай вайны. 2. Ваенныя дзеянні на тэрыторыі Беларусі ў 1919 г. 3. Праблема беларускай дзяржаўнасці ў палітыцы Савецкай Расіі і Польшчы. 4. Спробы мірнага ўрэгулявання ў канцы 1919 – пачатку 1920 г. 5. Польска-беларуская праблематыка на Парыжскай мірнай канферэнцыі.					[1] [2][4] [5] [6] [7] [8] [9] [12] [14][17]		

						[28][32] [45][64]		
1.4.	<i>Польска-савецкая вайна ў 1920 гадзе і Беларусь. Беларуская праблематыка ў Рыжскім дагаворы</i>	2	2				2	Кантроль ная работа
1.4.1	1. Польскае наступленне вясной 1920 г. і беларускі нацыянальны рух. 2. Палітыка Савецкай Расіі на беларускім напрамку. Другое абвяшчэнне БССР. 3. Падрыхтоўка папярэдняга мірнага дагавора. Паход Булак-Булахавіча, “мяцеж” Жалігоўскага і Слуцкае паўстанне. 4. Завяршальны этап перамоў у Рызе. Рыжскі мір і Беларусь.					[1][2] [5] [7] [8][9] [12][14] [28][32] [45][64]		
2	Беларускае пытанне ў польска-савецкіх адносінах 1921–1939 гадоў	10	8				4	
2.1	<i>Польска-савецкія адносіны і Беларусь у 1921–1922 гг.</i>	2	2					
2.1.1	1. Палітыка Савецкай Расіі ў адносінах да БССР і Заходняй Беларусі ў 1921 г. 2. Беларускі напрамак польскай палітыкі ў 1921 г. 3. Беларускае пытанне ў савецка-польскіх адносінах у сувязі з Генуэзскай канферэнцыяй. 4. Беларусь у польска-савецкіх адносінах ад Генуэзскай канферэнцыі да ўтварэння СССР.					[1][2] [3][5] [6][7] [8][9] [10][14] [22][32] [34]		
2.2	<i>Беларуская праблематыка ў польска-савецкіх адносінах ад утварэння СССР да майскага пераварту 1926 г.</i>	2					2	Кантроль ная работа
2.2.1	1. Змены ў міжнародна-прававым статусе БССР у сувязі з утварэннем СССР. 2. Беларусь у польска-савецкіх адносінах у сувязі з Рурскім крызісам. 3. Заходняя Беларусь у міжнародна-палітычным супрацьстаянні СССР і Польшчы. 4. Першае “ўзбуйненне” БССР: міжнародны фактар. 5. Савецка-польскія перамовы аб дагаворы аб ненападзе ў 1925–1926 гг. і Беларусь.					[1] [2] [3] [5] [7] [8] [9] [10] [14][24] [32][34] [40]		
2.3	<i>Беларусь у палітыцы СССР і Польшчы (май 1926 – ліпень 1932 гг.)</i>	2	2					
2.3.1	1. Палітыка СССР і Польшчы ў дачыненні да Заходняй Беларусі. 2. БССР у савецкай палітыцы: беларусізацыя і дургое “ўзбуйненне”. 3. Польска-савецкі дагавор аб ненападзе і Беларусь.					[1] [2] [3] [5] [5] [7] [8][13] [14][26]		

2.4	<i>Беларусь у савецка-польскіх адносінах 1932–1938 гг.</i>	2	2					
2.4.1	1. Палітыка Польшчы ў дачыненні да Заходняй Беларусі. 2. Змены ў савецкай палітыцы ў дачыненні да беларускага руху і КПЗБ. 3. Крокі СССР па стварэнню сістэмы калектыўнай бяспекі, віленскае пытанне, судзецкі крызіс і Беларусь.					[1] [3] [5] [7] [8] [14] [26]		
2.5	<i>Ваенна-палітычныя падзеі ва Усходняй Еўропе ў 1939 г. і лёс Беларусі.</i>	2	2				2	Кантроль ная работа
2.5.1	1. Праблема стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі ў 1939 г. і Польшча. 2. Пакт Рыбентропа – Молатава і лёс Беларусі. 3. Паход Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. 4. Савецка-германскі дагавор аб дружбе і граніцы. 5. Уключэнне Заходняй Беларусі ў склад БССР: міжнародны аспект.					[1] [3] [5] [7] [8][14] [16]		
	Всяго:	18	14				8	экзамен

Прафесар кафедры ўсеагульнай гісторыі
д. г. н., дацэнт

М.М.Мязга

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананню КСР па дысцыпліне “Беларусь у польска-савецкіх адносінах 1918–1939 гг.”

Для самастойнага вывучэння прапануюцца наступныя тэмы:

1. Узнікненне польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў. Беларусь у палітыцы Савецкай Расіі і Польшчы ў 1919 г.
2. Польска-савецкая вайна ў 1920 гадзе і Беларусь. Беларуская праблематыка ў Рыжскім дагаворы.
3. Беларуская праблематыка ў польска-савецкіх адносінах ад утварэння СССР да майскага перавароту 1926 г.
4. Ваенна-палітычныя падзеі ва Усходняй Еўропе ў 1939 г. і лёс Беларусі.

Самастойнае вывучэнне названых тэм мае на мэце:

- авалодаць ведамі аб асновных з’явах савецкай і польскай палітыкі ў дачыненні да Беларусі ў 1918–1939 гг.;
- умець інтэрпрэціраваць важнейшыя факты гісторыі Беларусі ў кантэксце палітыкі, праводзімай ў дачыненні да яе Савецкай Расіяй / СССР і Польшчай;
- самастойна ажыццяўляць параўнальны аналіз палітыкі Савецкай Расіі / СССР і Польшчы ў дачыненні да Беларусі.

Вучэбная праграма КСР

1.3 Тэма “Узнікненне польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў. Беларусь у палітыцы Савецкай Расіі і Польшчы ў 1919 г.” – 2 г.

Мэта: 1) засвоіць асноўныя падзеі гісторыі польска-савецкай вайны ў 1919 г. на тэрыторыі Беларусі і вызначыць змест перамоў на Парыжскай мірнай канферэнцыі па польскаму пытанню ў кантэксце беларускіх інтарэсаў; 2) сфарміраваць кампетэнцыі і ўменні творча асэнсоўваць міжнародна-палітычныя працэсы, ажыццяўляць інтэрпрытацыю фактычнага матэрыяла па гісторыі міжнародна-палітычнага становішча Беларусі.

Віды заданняў КСР з улікам модуляў складанасці.

А) Заданні, фарміруючыя веды па вучэбнаму матэрыялу на ўзроўні пазнання:

1. Назавіце важнейшыя падзеі польска-савецкай вайны на тэрыторыі Беларусі ў 1919 г.
2. Назавіце прапановы польскай дэлегацыі на Парыжскай канферэнцыі па пытанню ўсходняй граніцы краіны.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Б) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні аднаўлення матэрыялу:

1. Вызначце прычыны наўдач Чырвонай Арміі на польскім фронце ў 1919 г.
2. Пералічыце важнейшыя палажэнні рашэнняў камісіі Камбона.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

В) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні прымянення атрыманых ведаў:

- 1 Зрабіце высновы адносна ўплыву становішча на польска-савецкім фронце на палітыку Савецкай Расіі і Польшчы ў дачыненні да Беларусі.

2 Ахарактарызуйце важнейшыя палажэнні пазіцыі польскай дэлегацыі на Парыжскай канферэнцыі з пункту гледжання беларускіх інтарэсаў.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Вучэбна-метадычнае забеспячэнне:

1. вучэбныя дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы:

Версальскі мирны договар. – М.: Изд-во НКВД, 1925 – 214 с.

Гамулка, К. Паміж Польшча і Расіяй. Беларусь ў канцэпцыях польскіх палітычных фарміраванняў (1918–1922) / К. Гамулка; пераклад з польскай мовы. – Вільня: Выд-ва Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта, 2008. – 256 с.

Михутина, И. В. Польско-советская война 1919–1920 гг. / И. В. Михутина. – М.: РАН Инст. славяновед. и балканист., 1994. – 323 с.

История дипломатии. (Под редакцией А. А. Громыко): в 5 т. – М.: Политиздат, 1965. – Т. 3. – 831 с.

Ціхаміраў, А. В. Беларусь у сістэме міжнародных адносін перыяду пасляваеннага ўладкавання Еўропы і польска-савецкай вайны (1918–1921 гг.) / А. В. Ціхаміраў. – Мн.: Беларуская навука, 2003. – 246 с.

Мязга, М. М. Пытанне беларускай дзяржаўнасці ў палітыцы Польшчы ў час польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў / М. М. Мязга // Беларусь і суседзі: шляхі фарміравання дзяржаўнасці, міжнацыянальныя і міждзяржаўныя адносіны : зб. навук. арт. / Рэд. калегія Р. Р. Лазько (галоўны рэдактар) [і інш.]. – Гомель: УА «ГДУ імя Ф. Скарыны», 2013. – Вып. 2. – С. 59–66.

2. Нагляднасць – гістарычная карта.

1.4 Тэма: Польска-савецкая вайна ў 1920 гадзе і Беларусь. Беларуская праблематыка ў Рыжскім дагаворы. – 2 г.

Мэта: 1) засвоіць асноўныя падзеі з гісторыі савецка-польскіх мірных перамоў і змест Рыжскага дагавора ў кантэксце беларускай праблематыкі; 2) сфарміраваць кампетэнцыі і ўменні творча асэнсоўваць, ажыццяўляць інтэрпрытацыю фактычнага матэрыялу, які характарызуе змест дыпламатычных дакументаў на прыкладзе Рыжскага дагавора.

Віды заданняў КСР з улікам модуляў складанасці.

А) Заданні, фарміруючыя веды па вучэбнаму матэрыялу на ўзроўні пазнавання:

1 Назавіце этапы савецка-польскіх мірных перамоў у 1920 – 1921 гг.

2 Пералічыце краіны, якія ўдзелднічалі ў гэтых перамовах.

3 Які статус мела БССР на пераомвах.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Б) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні аднаўлення матэрыялу:

1 Вызначце ўплыў становішча на фронце на савецка-польскія пераомвы.

2 Ахарактарызуйце рашэнні УЦВК ад 23 верасня 1920 г.

3 У чым сутнасць савецкай канцэпцыі “згодніцкага міру” з Польшчай.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

В) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні прымянення атрыманых ведаў:

1 Зрабіце параўнальны аналіз пазіцый Савецкай Расіі і Польшчы па тэрытарыяльнаму пытанню ў час рыжскіх перамоў.

2 Ахарактарызуйце ўплыў Рыжскага дагавора на працэс фарміравання беларускай дзяржаўнасці.

3. вызначце ролю беларускага пытання ў час савецка-польскіх перамоў.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Вучэбна-метадычнае забеспячэнне:

1. вучэбныя дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы:

Ціхаміраў, А. В. Беларусь у сістэме міжнародных адносін перыяду пасляваеннага ўладкавання Еўропы і польска-савецкай вайны (1918–1921 гг.) / А. В. Ціхаміраў. – Мн.: Беларуская навука, 2003. – 246 с.

Лазько Р. Р., Кротаў А. М., Мязга М. М. Беларусь ў еўрапейскай палітыцы. 1918-1925 гг. Нарысы. / Р.Р.Лазько, А.М.Кротаў, М.М. Мязга. – Гомель, 2003. – 126 с.

Михутина, И.В. Польско-советская война 1919 – 1920 гг. / И.В. Михутина. – М.: РАН Инст. славяновед. и балканист., 1994. – 323 с.

Лазько, Р. Р. Польска-савецкія мірныя перагаворы 1920 г. і лёс Беларусі / Р. Р. Лазько // Беларускі гістарычны часопіс. – 2010. – № 12. – С. 5–12.

2. Нагляднасць – гістарычная карта.

2.2 Тэма “Беларуская праблематыка ў польска-савецкіх адносінах ад утварэння СССР да майскага перавароту 1926 г.” – 2 г.

Мэта: 1) засвоіць ролю міжнароднага фактара пры правядзенні першага ўзбуйнення БССР, беларускага пытання ў ходзе польска-савецкіх перамоў аб дагавору аб ненападзе; 2) сфарміраваць кампетэнцыі і ўменні асэнсоўваць узаемасувязь паміж унутраннай і знешняй палітыкай дзяржавы, вызначаць фактары, якія ўплывалі на перагаворны працэс паміж СССР і Польшчай у 1925–1926 гг.

Віды заданняў КСР з улікам модуляў складаннасці.

А) Заданні, фарміруючыя веды па вучэбнаму матэрыялу на ўзроўні пазнавання:

1 Пералічыце рашэнні савецкага кіраўніцтва, якія былі накіраваныя на ажыццяўленне першага ўзбуйнення БССР.

2 Якую пазіцыю займала савецкая дыпламатыя па пытанню нацыянальных меншасцей у час перамоў з Польшчай у 1925–1926 гг.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Б) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні аднаўлення матэрыялу:

1 Назавіце знешнепалітычныя мэты, якія імкнулася дасягнуць савецкае кіраўніцтва праз першае ўзбуйненне БССР.

2 Якія дзяржаўна-палітычныя структуры і пласты грамадства найбольш актыўна супраціўляліся першаму ўзбуйненню БССР і чаму?

3 У чым заключалася дваістасць пазіцыі савецкага кіраўніцтва па пытанні нацыянальных меншасцей у час перамоў з Польшчай у 1925–1926 гг. ?

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

В) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні прымянення атрыманых ведаў:

1 На якія знешнепалітычныя дывідэнды магло разлічваць савецкае кіраўніцтва пры правядзенні першага ўзбуйнення БССР.

2 У сілу якіх прычын савецкае кіраўніцтва не настойвала, каб у будучым дагаворы аб ненападзе з Польшчай былі зафіксаваны правы нацыянальных меншасцей?

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Вучэбна-метадычнае забеспячэнне:

1 вучэбныя дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы:

Мезга, Н. Н. В тисках Рапалло: германский фактор в польско-советских отношениях 1921–1926 годов / Н. Н. Мезга. – Гомель: УО «ГГУ им. Ф. Скорины», 2010. – 196 с.

Мязга, М.М. Палітычны крызіс у Германіі восенню 1923 г. і абвастрэнне савецка-польскіх адносін / М. М. Мязга // Гістарычнаму факультэту – 20 гадоў. Зборнік навуковых прац гістарычнага факультэта ГДУ імя Францыска Скарыны. – 2009. – С. 159–166.

Ольшанский, П. Н. Рижский договор и развитие польско-советских отношений. 1921–1924 / П.Н. Ольшанский. – М.: Наука, 1974. – 258 с.

Борисенко, Ю. А. На крутых поворотах белорусской истории: общество и государство между Польшей и Россией в первой половине XX в. / Ю. А. Борисенко. – Москва: Родина МЕДИА, 2013. – 352 с.

Гісторыя Беларусі: у 6 т.– Мінск: «Современная школа», «Экоперспектива», 2007. – Т. 5. Беларусь у 1917–1945 гг. – 616 с.

2. Нагляднасць – гістарычная карта.

2.5 Тэма “Ваенна-палітычныя падзеі ва Усходняй Еўропе ў 1939 г. і лёс Беларусі.” – 2 г.

Мэта: 1) засвоіць асноўныя змест савецкай і польскай пазіцый па пытанню стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі і вызначыць, які ўплыў аказала падпісанне пакта Рыбентропа – Молатава на міжнародна-палітычнае становішча Беларусі; 2) сфарміраваць кампетэнцыі і ўменні асэнсоўваць працэсы эвалюцыі савецкай і польскай знешняй палітыкі напярэдадні Другой сусветнай вайны і перамен у міжнародным становішчы Беларусі.

Віды заданняў КСР з улікам модуляў складаннасці.

А) Заданні, фарміруючыя веды па вучэбнаму матэрыялу на ўзроўні пазнавання:

1 Пералічыце крокі СССР, якія былі накіраваныя на стварэнне сістэмы калектыўнай бяспекі ў 1939 г.

2 Пералічыце асноўныя палажэнні пакта Рыбентропа – Молатава.

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

Б) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні аднаўлення матэрыялу:

1 У чым сутнасць польскай праблемы ў час савецка-англа-французскіх перамоў 1939 г.?

2 Як вызначэнне сфераў уплыву ў савецка-германскіх сакрэтных пратаколах паўплывала на міжнародна-палітычнае становішча Беларусі?

Форма выканання задання – індывідуальная.

Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.

В) Заданні, фарміруючыя кампетэнцыі на ўзроўні прымянення атрыманых ведаў:

1 У чым савецкае кіраўніцтва бычыла выгаду для сябе пагаднення з Германіяй як альтэрнатывы пагаднення з Англіяй і Францыяй?

2 Якое значэнне для фарміравання беларускай дзяржаўнасці мела далучэнне да БССР Заходняй Беларусі?

*Форма выканання задання – індывідуальная.
Форма кантролю выканання заданняў – вуснае апытанне.*

Вучэбна-метадычнае забеспячэнне:

1 вучэбныя дапаможнікі, манаграфіі, артыкулы:

1. История дипломатии. (Под редакцией А. А. Громыко). В 5 т. – М.: Политиздат, 1965. – Т. 3. – 831 с.

Гісторыя Беларусі: у 6 т.– Мінск: «Современная школа», «Экоперспектива», 2007. – Т. 5. Беларусь у 1917–1945 гг. – 616 с.

Ладысеў, У. Ф., Брыгадзін, П. І. Паміж Усходам і Захадам: станаўленне дзяржаўнасці і тэрытарыяльнай цэласнасці Беларусі (1917–1939гг.) / У. Ф. Ладысеў, П. І. Брыгадзін. – Мінск: БДУ, 2003. – 307с .

Лазько, Р. Р. Перад патопам: еўрапейская палітыка Польшчы (1932–1939). / Р. Р. Лазько. – Мінск: БДУ, 2000. – 355 с.

2. Нагляднасць – гістарычная карта

Прыкладны пералік тэм практычных заняткаў

1. Узнікненне Савецкай дзяржавы і аднаўленне незалежнасці Польшчы, фарміраванне асноў іх палітыкі ў дачыненні да Беларусі.

2. Узнікненне польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў. Беларусь у палітыцы Савецкай Расіі і Польшчы ў 1919 г.

3. Польска-савецкая вайна ў 1920 гадзе і Беларусь. Беларуская праблематыка ў Рыжскім дагаворы.

4. Польска-савецкія адносіны і Беларусь у 1921–1922 гг.

5. Беларусь у палітыцы СССР і Польшчы (май 1926 – ліпень 1932 гг.)

6. Беларусь у савецка-польскіх адносінах 1932–1938 гг.

7. Ваенна-палітычныя падзеі ва Усходняй Еўропе ў 1939 г. і лёс Беларусі.

Рэкамендуемая формы кантролю

1. Кантрольныя работы.

РЭКАМЕНДУЕМАЯ ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Беларусь у палітыцы суседніх і заходніх дзяржаў (1914–1991 гг.) : зборнік дакументаў і матэрыялаў: у 4 т. – Мінск: «Юніпак», 2008, 2012. – Т. 1, 2.
2. Борисенко, Ю. А. На крутых поворотах белорусской истории: общество и государство между Польшей и Россией в первой половине XX в. / Ю. А. Борисенко. – Москва: Родина МЕДИА, 2013. – 352 с.
3. Вабішчэвіч, А. М. Нацыянальна-культурнае жыццё Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.) / А.М. Вабішчэвіч. – Брэст: Выд-ва БрДУ, 2008. – 319 с.
4. Версальский мирный договор. – М.: Изд-во НКВД, 1925 – 214 с.
5. Документы и материалы по истории советско-польских отношений : в 14 т. – М. : Наука, 1966–1973. – Т. 1–7.
6. Гамулка, К. Паміж Польшча і Расіяй. Беларусь ў канцэпцыях польскіх палітычных фарміраванняў (1918–1922) / К. Гамулка; пераклад з польскай мовы. – Вільня: Выд-ва Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта, 2008. – 256 с.
7. Гісторыя Беларусі : у 6 т.– Мінск: «Современная школа», «Экоперспектива», 2007. – Т. 5. Беларусь у 1917–1945 гг. – 616 с.
8. История дипломатии / под редакцией А. А. Громыко : в 5 т. – М. : Политиздат, 1965. – Т. 3. – 831 с.
9. История международных отношений / Под ред. А. В. Шапиро : в 4-х частях. – Минск: БГУ, 2004. – Ч. 2. – 392 с.
10. Мезга, Н. Н. В тисках Рапалло: германский фактор в польско-советских отношениях 1921–1926 годов / Н. Н. Мезга. – Гомель: УО «ГГУ им. Ф. Скорины», 2010. – 196 с.
11. Ольшанский, П. Н. Рижский договор и развитие польско-советских отношений. 1921–1924 / П.Н. Ольшанский. – М. : Наука, 1974. – 258 с.
12. Сидоров, А. Ю., Клейменова, Н. Е. История международных отношений. 1918–1939 / А. Ю. Сидоров, Н. Е. Клейменова. – М. : Центрополиграф 2006. – 569 с.
13. Ціхаміраў, А. В. Беларусь у сістэме міжнародных адносін перыяду пасляваеннага ўладкавання Еўропы і польска-савецкай вайны (1918–1921 гг.) / А. В. Ціхаміраў. – Мн.: УП “Экаперспектыва”, 2003. – 400 с.

Дадатковая

14. Бабенко, О. В. Польско-советские отношения в 1924–1928 гг. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата исторических наук / О.В. Бабенко. – М. : МГУ, 2006. – 24 с.
15. Белые пятна – Черные пятна: сложные вопросы в российско-польских отношениях: научное издание / Под общ. ред. А. В. Торкунова, А. Д. Ротфельда. – М. : Аспект Пресс, 2010. – С. 737–813.
16. Версаль и новая Восточная Европа : сборник статей. – М. : Мысль, 1996. – 281 с.
17. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. : у 2 кн. – Мн. : “Беларуская навука”, 2012. – Кн. 1. – 588 с.
18. Грицкевич, А. П. Западный фронт РСФСР 1918–1920. Борьба между Россией и Польшей за Белоруссию / А. П. Грицкевич. – Минск: Харвест, 2010. – 496 с.
19. Дашкевич, В. Польско-советские отношения. 1921–1932. / В. Дашкевич // Очерки истории советско-польских отношений (1917–1977). – М. : Наука, 1979. – С. 75–89.
20. Документы внешней политики СССР: в 22 т. – М. : Госполитиздат, 1959 – 1992.
21. Дубровко, Е. Н. Вопрос о признании польско-советской границы и позиция Великобритании в период подготовки Генуэзской конференции 1922 г. / Е. Н. Дубровко // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2013. – № 4 (79). – С. 28–36.

22. Дубровко, Е. Н. Проблема Срединной Литвы во внешней политике Великобритании / Е. Н. Дубровко // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2012. – № 4 (73). – С. 18–24.
23. Илюхина, Р. М. Лига Наций. 1919–1934 годы / Р. М. Илюхина – М. : Наука, 1982. – 357 с.
24. Климовский, Е. С. Германия и Польша в локальной системе европейских отношений / Е. С. Климовский – Мн. : Изд. БГУ, 1975. – 288 с.
25. Кротов, А. М. “Достояние культурной работы целых веков гибнет в пламени лгня”: об анатомии белорусско-польского конфликта 1918 г. / А. М. Кротов // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2011. – № 5 (68). – С. 41–47.
26. Круталевич, В. А. От войны к миру. (Польско-советские отношения в 1920–1922 гг.) / В. А. Круталевич. – Мн. : Право и экономика, 2006. – 152 с.
27. Куманецкий, Е. К. К вопросу о реализации ст. 5 Рижского мирного договора / Е. К. Куманецкий // Советско-польские отношения 1918–1945. – М. : Наука, 1974. – С. 43–61.
28. Ладысеў, У. Ф. Паміж Усходам і Захадам: станаўленне дзяржаўнасці і тэрытарыяльнай цэласнасці Беларусі (1917–1939гг.) / У. Ф. Ладысеў, П. І. Бригадзін. – Мінск: БДУ, 2003. – 307с .
29. Лазько, Р. Р. Ягелонская ідэя ў Польскай Рэспубліцы пасля Рыжскага міру / Р. Р. Лазько // Беларускі гістарычны часопіс. – 1995. – № 3. – С. 25–37.
30. Лазько, Р. Р. Перад патапам: еўрапейская палітыка Польшчы (1932–1939). / Р. Р. Лазько. – Мінск: БДУ, 2000. – 355 с.
31. Лазько, Р. Р. Польшка-савецкія мірныя перагаворы 1920 г. і лёс Беларусі / Р. Р. Лазько // Беларускі гістарычны часопіс. – 2010. – № 12. – С. 5–12.
32. Лазько, Р. Р. Палітыка Савецкай Расіі ў дачыненні да Беларусі ў святле нацыянальнай праграмы партыі бальшавікоў (кастрычнік 1917 – пачатак 1919 г.) / Р. Р. Лазько // Беларускі гістарычны часопіс. – 2012. – № 7. – С. 3–11.
33. Лазько, Р. Р. Антон Луцкевіч у Парыжы летам 1919 г. / Р. Р. Лазько // Крыніцазнаўства і спецыяльныя гістарычныя дысцыпліны : навук. зб. / рэдкал. : У. Н. Сідарцоў (адк. рэд.) [і інш.]. – 2012. – Вып. 5 – С. 3–11.
34. Лазько, Р. Р. Беларусь ў еўрапейскай палітыцы. 1918–1925 гг. Нарысы / Р. Р. Лазько, А. М. Кротаў, М. М. Мязга. – Гомель, ГДУ імя Ф. Скарыны, 2003. – 126 с.
35. Локарнская конференция. 1925. – М. : Политиздат, 1959. – 512 с.
36. Любимов, Н. Н. Генуэзская конференция. / Н. Н. Любимов, А. Н. Эрмах. – М. : Изд. ИМО, 1963. – 117 с.
37. Манусевич, А. Я. К дипломатической истории вопроса о восточных границах послеверсальской Польши / А. Я. Манусевич // Исторический журнал. – 1944. – № 4. – С. 101–118.
38. Матвеев, Г. Ф. Пилсудский / Г. Ф. Матвеев. – М. : Молодая гвардия, 2008. – 474 с.
39. Матэрскі, В. Рыжскі трактат і Беларусь. / В. Матэрскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 2002. – № 5. – С. 24–32.
40. Мезга, Н. Н. Западная Украина и Западная Беларусь в межгосударственной борьбе в 1921–1926 годах / Н. Н. Мезга // Навукові записки Вінницького державного педагогічного університету імя Міхайла Кацюбіньского. – Серія: Історія. Випуск XIV. – 2008. – С. 194–198.
41. Мезга, Н. Н. Европейская ситуация середины 1920-х годов и перспектива заключения польско-советского договора о ненападении / Н. Н. Мезга // Современная научная мысль. Научный журнал НИИ истории, экономики и права. – 2016. – № 1. – С. 29–36.
42. Мезга, Н. Н. Концепции польско-советской границы в правящих кругах Польши и России (1918–1919 гг.) / Н. Н. Мезга // Гуманітарний вісник НУК. 1998–2013: зб. наук. праць. – Миколаїв: Іліон, 2013. – Вип. 6. – С. 36–37.

43. Мязга, М. М. Намаганні савецкай дыпламатыі па рэвізіі граніцы ўсталяванай Рыжскім дагаворам / М. М. Мязга // *Bielaruś w XX stuleciu w kręgu kultury i polityki* / Pod redakcja Doroty Michaluk. – Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2007. – С. 355–373.
44. Мязга, М. Міжнароднапалітычны аспект барацьбы за беларускую дзяржаўнасць у пачатку 1920-х гг. / М. Мязга // *Białoruskie Zeszyty Historyczne*. – Białystok, 2001. – № 15. – S. 56–67.
45. Мязга, М. Беларусь як поле геапалітычнай барацьбы паміж Польшчай і СССР у 1921–1926 гады / М. Мязга // *Stosunki polsko-białoruskie. Historia i współczesność* / Red. D. Michaluk. – Kraków: Wydawnictwo Avalon, 2013. – S. 91–108.
46. Мязга, М. Праблема нацыянальных меншасцей у савецкай палітыцы ў дачыненні да Польшчы ў першай палове 1920-х гадоў / М. Мязга // *Białoruskie Zeszyty Historyczne*. – Białystok, 2011. – № 35. – S. 56–67.
47. Мязга, М. М. Палітычны крызіс у Германіі восенню 1923 г. і абвастрэнне савецка-польскіх адносін / М. М. Мязга // *Гістарычнаму факультэту – 20 гадоў : зборнік навуковых прац гістарычнага факультэта ГДУ імя Францыска Скарыны*. – 2009. – С. 159–166.
48. Мязга, М. Савецкая палітыка ў дачыненні да Польшчы на пачатковым этапе рурскага крызісу 1923 г. / М. Мязга // *Białoruski Zeszyty Historyczne*. – Białystok, 2009. – № 32. – S. 116–127.
49. Мязга, М. М. Пытанне беларускай дзяржаўнасці ў палітыцы Польшчы ў час польска-савецкай вайны 1919–1920 гадоў / М. М. Мязга // *Беларусь і суседзі: шляхі фарміравання дзяржаўнасці, міжнацыянальныя і міждзяржаўныя адносіны : зб. навук. арт.* / Рэд. калегія Р. Р. Лазько (галоўны рэдактар) [і інш.]. – Гомель: УА «ГДУ імя Ф. Скарыны», 2013. – Вып. 2. – С. 59–66.
50. Мельтюхов, М. И. Советско-польские войны: белый орел против Красной звезды. / М. И. Мельтюхов. – М. : Вече, 2000. – 608 с.
51. Михутина, И. В. Польско-советская война 1919–1920 гг. / И. В. Михутина. – М. : РАН Инст. славяновед. и балканист., 1994. – 323 с.
52. Ольшанский, П. Н. Рижский договор и развитие польско-советских отношений. 1921–1924 / П. Н. Ольшанский. – М. : Наука, 1974. – 268 с.
53. Ольшанский, П. Н. Советско-польские отношения в 1921–1924 годах / П. Н. Ольшанский // *Советское славяноведение*. – 1972. – № 1. – С. 12–29.
54. Пічэта, У. Польска-савецкія адносіны і Рыскі мір / У. Пічэта // *Польшча*. – 1928. – № 4. – С. 146–166.
55. Пічэта, У. Польска-савецкія адносіны і Рыскі мір / У. Пічэта // *Польшча*. – 1928. – № 5. – С. 83–100.
56. Пічэта, У. Польска-савецкія адносіны і Рыскі мір / У. Пічэта // *Польшча*. – 1928. – № 6. – С. 126–147.
57. Прибылов, В. И. Лига Наций и гданьский вопрос (1919–1926) / В. И. Прибылов // *Советское славяноведение*. – 1980. – № 4. – С. 23–37.
58. Савченко, В. Н. Восточнославянско-польское пограничье, 1918–1921 гг. Этносоциальная ситуация и государственно-политическое размежевание / В. Н. Савченко. – М. : Наука, 1995. – 244 с.
59. Сироткин, В. Рижский мир / В. Сироткин // *Международная жизнь*. – 1988. – № 8. – С. 128–139.
60. Скушпек, А. Польско-советские отношения в историографии народной Польши / А. Скушпек // *Советское славяноведение*. – 1972. – № 4. – С. 34–46.
61. Случ, С. З. Пока еще не последовали удары... Политика Германии и СССР в отношении Польши (октябрь 1938 – август 1939 г.) / С. З. Случ // *Российская история*. – 2009. – № 4. – С. 64–85.

62. Случ, С. З. Советско-германские отношения в ходе польской кампании и вопрос о вступлении СССР во вторую мировую войну / С. З. Случ // Славяноведение. – 1999. – № 6. – С. 32–43.
63. Сляшынскі, В. Нацыянальная палітыка польскіх уладаў на землях Усходняй Літвы і Заходняй Беларусі / В. Сляшынскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 9. – С. 9–15.
64. Турок, В. Локарно (5–16 октября 1925 г.) / В. Турок. – М. : Госполитиздат, 1949. – 321 с.
65. Тухачевский, М. Поход за Вислу / М. Тухачевский // Поход за Вислу. Война 1920 г. / М. Тухачевский, Ю. Пилсудский. – М. : Новости, 1992. – С. 3–88.
66. Чичерин, Г. В. Статьи и речи по вопросам внешней политики / Г. В. Чичерин. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 516 с.
67. Чубарьян, А. О. Мирное сосуществование: теория и практика / А. О. Чубарьян. – М. : Политиздат, 1976. – 254 с.
68. Ціхаміраў, А. В. Беларусь у сістэме міжнародных адносін перыяду пасляваеннага ўладкавання Еўропы і польска-савецкай вайны (1918–1921 гг.) / А. В. Ціхаміраў. – Мн. : УП “Экаперспектыва”, 2003. – 400 с.
69. Шишкин, В. А. Советское государство и страны Запада. 1917–1923 / В. А. Шишкин. – Л. : Изд. Ленингр. ун-та, 1969. – 211 с.
70. Яжборовская, И. С. Россия и Польша. Синдром войны 1920 г. / И. С. Яжборовская, В. С. Парсаданова. – М. : Akademia, 2005. – 404 с.
71. Batowski, H. Między dwiema wojnami. 1919–1939. Zarys historii dyplomatycznej / H. Batowski. – Krakow: Wyd. Literaskie, 1988. – 548 s.
72. Czubiński, A. Walka Józefa Piłsudskiego o nowy kształt polityczny Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1918–1921 / A. Czubiński. – Toruń: Wyd. Adam Marszałek, 2002. – 444 s.
73. Dmowski, R. Polityka Polska i odbudowanie Państwa. Wydanie drugie / R. Dmowski. – Warszawa: Nakładem księgarni Perzyński, Niklewicz i s-ka, 1926. – 534 s.
74. Grabski, W. Dwa lata pracy u podstaw państwowości naszej (1924–1925) / W. Grabski. – Poznań: K. Rzepecki, 1927. – 375 s.
75. Kaminski, M. Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej 1918–1939 / M. Kaminski, M. Zacharias. – Warszawa: Modz. Agencja Wyd., 1987. – 311 s.
76. Lassowski, P. Polska w Europie i świecie 1918–1939. Szkice z dziejów polityki zagranicznej i położenia międzynarodowego II Rzeczypospolitej / P. Lassowski. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1990. – 241 s.
77. Mackiewicz, S. Historia Polski od 11 listopada 1918 r. do 17 września 1939 r. / S. Mackiewicz. – Warszawa: Głos, 1990. – 327 s.
78. Zielinski, Z. Znaczenie traktatu Wersalskiego dla rozwoju stosunków polsko-niemieckich / Z. Zielinski // Kwartalnik historyczny. – 1963. – № 1. – S. 15–31.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ПА ВЫВУЧАЕМАЙ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
З ІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне.	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, распрацаваўшай вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола) ¹
1. Гісторыя навейшага часу	Усеагульнай гісторыі	няма	
2. Гісторыя паўднёвых і заходніх славян	Гісторыі славян і спецыяльных гістарычных дысцыплін.	няма	
3. Гісторыя Расіі і Украіны	Гісторыі славян і спецыяльных гістарычных дысцыплін.	няма	
4. Гісторыя Беларусі	Гісторыі Беларусі	няма	

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЭНЫ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ПА ВЫВУЧАЕМАЙ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
НА ____ / ____ ВУЧЭБНЫ ГОД

№№ пп	Дапаўненні і змены	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на паседжанні кафедры
ўсеагульнай гісторыі (пратакол № ____ ад _____ 20_ г.)
(название кафедры)

Загадчык кафедры
к.г.н., дацэнт

_____ Чаропка С.А.

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Дэкан факультэта

_____ Мязга М.М.